

Teisminės mediacijos komisijos 2016 m. veiklos ataskaita

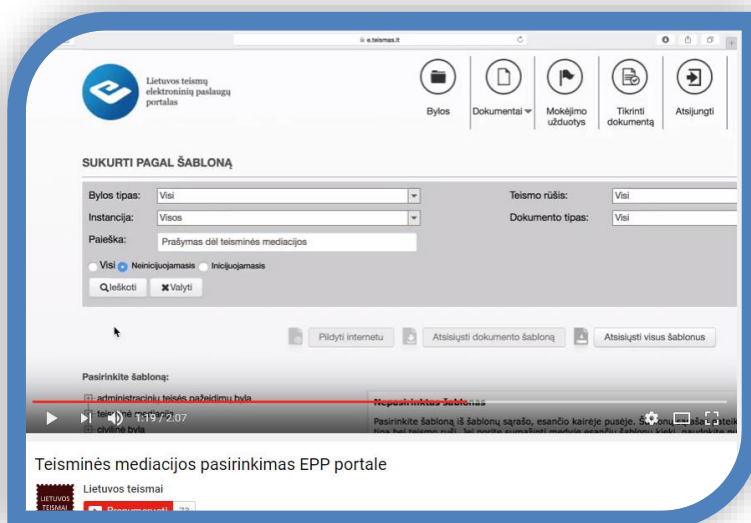

Santrauka

Teisminės mediacijos komisijos 2016 m. veiklos ataskaitoje analizuojama Teisėjų tarybos 2014 m. spalio 31 d. nutarimu Nr. 13P-133-(7.1.2) „Dėl Teisminės mediacijos komisijos sudarymo“ ir 2016 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 13P-117-(7.1.2) „Dėl Teisminės mediacijos komisijos sudarymo“ sudarytų Teisminės mediacijos komisijų veikla 2016 m., pateikiama teisminės mediacijos pokyčių 2016 m. analizė, statistinė informacija bei kitos įžvalgos apie Lietuvos Respublikos teismuose vykdytus teisminės mediacijos procesus, taip pat pateikiamas taikytos teisminės mediacijos vertinimo anketų rezultatų apibendrinimas.

Teisminė mediacija, ginčų sprendimo procedūra, kurios paskirtis – padėti šalims civilinėse bylose išspręsti ginčą taikiai tarpininkaujant vienam ar keliems mediatoriams (tarpininkams), 2016 m. sparčiai plito Lietuvoje. Ryškus pokytis pastebimas ne tik didėjant teisminei mediacijai perduodamų civilinių bylų kiekiui, bet ir daugėjant taikiai išsprendžiamų ginčų. Pozityvia laikytina tendencija teisminei mediacijai perduoti vis daugiau su šeimos teisiniais santykiais susijusių bylų. Dalyje jų ginčas išsprendžiamas taikiai, atkuriant tarp šalių gerus santykius ir abipusę pagarbą. Bylose, kurių nagrinėjimas tęsiamas teismine tvarka, mediacijos taikymas taip pat turi išliekamąją vertę – neigiamų emocijų valdomos šalys dažniau išklauso viena kitą, pradeda konstruktyviai bendradarbiauti tiek tarpusavyje, tiek su bylą nagrinėjančiu teismu.

Pagrindinės tendencijos teisminės mediacijos srityje 2016 m.: daugėjo inicijuojamų teisminės mediacijos procesų civilinėse bylose (155%), augo po teisminės mediacijos pasirašytų taikos sutarčių skaičius (192%), sparčiai didėjo norinčių tapti teismo mediatoriais gretos (109%). 2016 m. buvo aktyviai viešinti teisminės mediacijos privalumai bei ypatumai ir, padidėjus visuomenės susidomėjimui šiuo taikiu ginčų sprendimo būdu, sukurtas informacinis filmukas, paaiškinantis, kaip portale www.e.teismas.lt pasirinkti nemokamą taikinamąjį tarpininkavimą (teisminę mediaciją) siunčiant bylą inicijuojantį dokumentą teismui; kaip pradėti teisminės mediacijos procesą jau vykstančioje byloje; kaip rasti prašymo dėl teisminės mediacijos taikymo sprendžiant ginčą (ar jo dalį) šabloną.

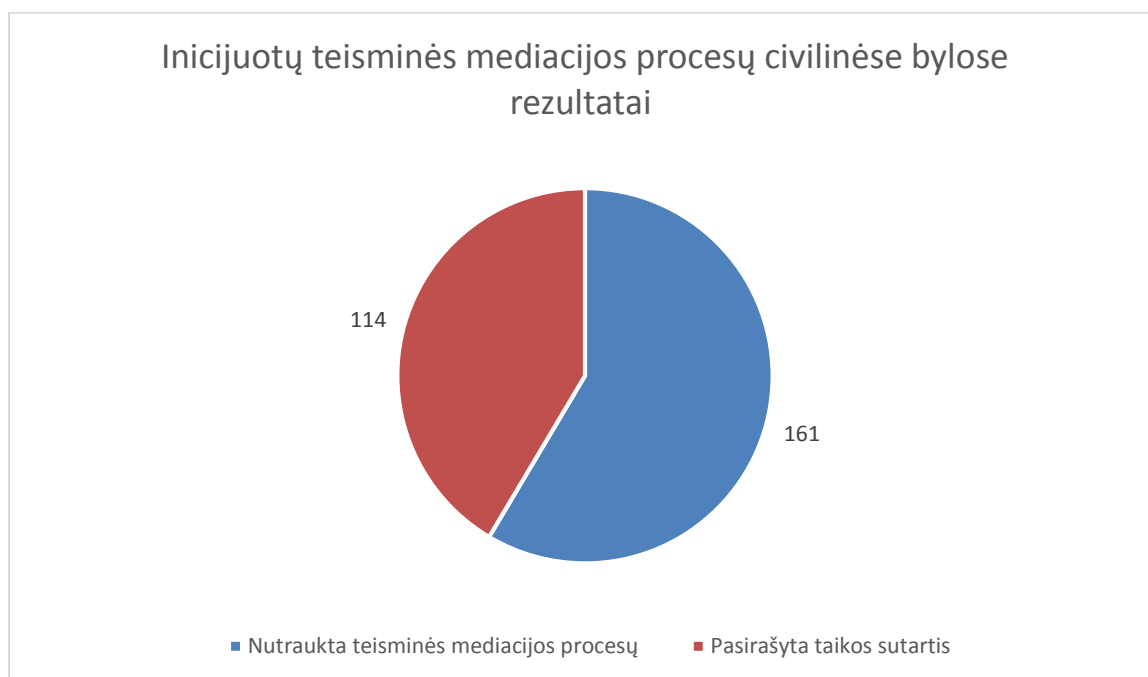
Turinys

Santrauka.....	1
Turinys	2
Teisminės mediacijos praktikos teismuose 2016 m. apibendrinimas	3
Teisminės mediacijos bylų statistika	7
Teismo mediatoriai.....	7
Teismai.....	11
Teisminės mediacijos komisija	13
<i>Teismo mediatoriai.....</i>	<i>14</i>
<i>Teismo mediatorių pasiskirstymas pagal veiklos teritorijas</i>	<i>19</i>
Pirmasis teismo mediatorių suvažiavimas 2016 m.....	20
Teisminės mediacijos vertinimo anketų rezultatų apibendrinimas	21

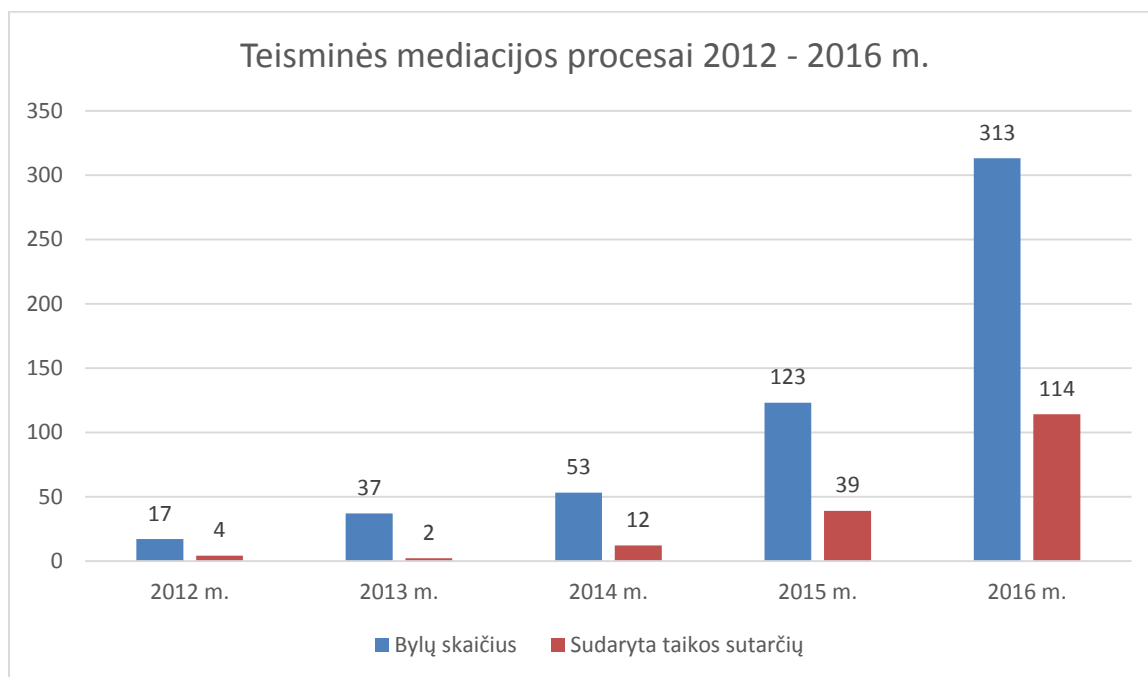
Teisminės mediacijos praktikos teismuose 2016 m. apibendrinimas

2015 m. pabaigoje įdiegti Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO funkcionalumai įgalino teisminės mediacijos statistinius duomenis generuoti tiesiogiai iš LITEKO, remiantis teismų suvedamais duomenimis į teisminės mediacijos korteles LITEKO. 2016 m. teisminei mediacijai perduota 313 civilinių bylų (2015 m. – 123; 2014 m. – 53, 2013m. – 37, 2012 m. - 17), t.y. išaugo 155% lyginant su 2015 m. (teikiamų duomenų tikslumui gali turėti įtakos duomenų žymėjimo ar paieškos LITEKO netikslumai).

Beveik pusėje vykusių teisminės mediacijos procesų šalys susitarė dėl taikaus ginčo sprendimo ir pasirašė taikos sutartis. Atsižvelgiant į tai, laikytina, kad bylos šalys, nusprendusios teisme nagrinėjamą ginčą perduoti spręsti mediacijos būdu, gali pagrįstai tikėtis, kad pavyks surasti kompromisinį sprendimą ir pasiekti taikų susitarimą, be to, ginčas bus išspręstas kur kas greičiau, šalys patirs mažiau bylinėjimosi išlaidų ir tarp šalių pavyks atkurti ne tik teisinę, bet ir socialinę taiką.

Iš 313 civilinių bylų, 2016 m. perduotų teisminei mediacijai, 114-oje procesų pasiektas rezultatas – pasirašyta taikos sutartis (2015 m. – 39; 2014 m. – 12, 2013 m. – 2, 2012 m. - 4).

Nutraukti teisminės mediacijos procesai 2016 m.

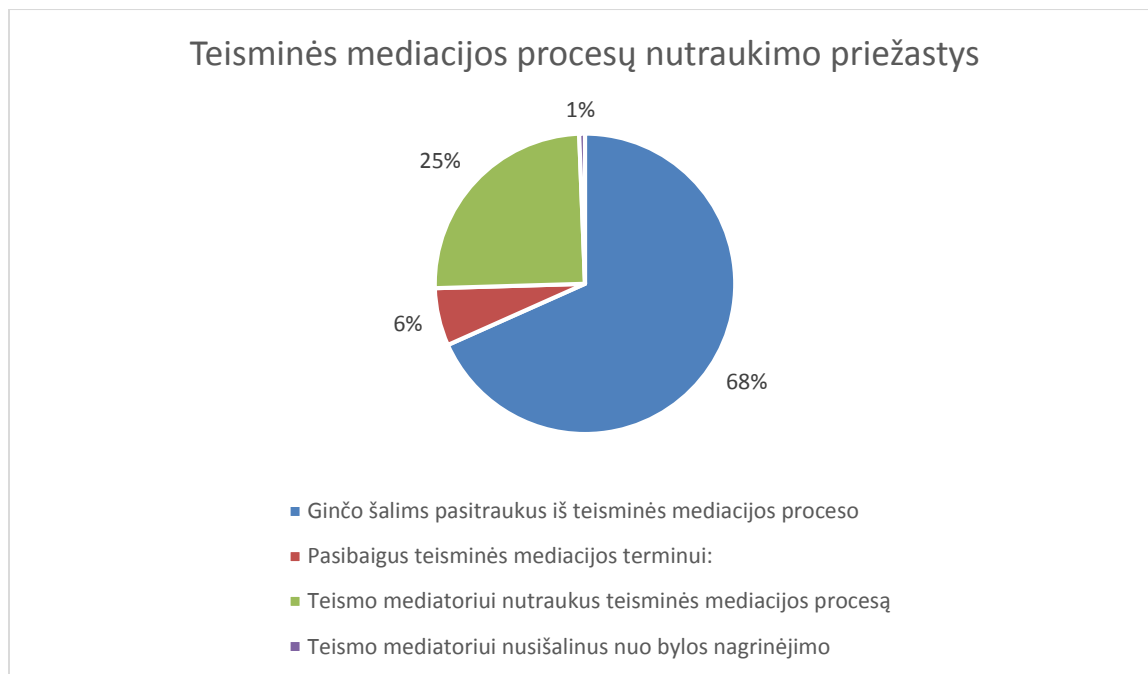
Remiantis Teisėjų tarybos 2014 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 13P-122-(7.1.2) patvirtintomis Teisminės mediacijos taisyklėmis, teisminės mediacijos procesas baigiamas:

- teisminės mediacijos metu pasiekus taikų susitarimą ir ginčo šalims pasirašius taikos sutartį;
- ginčo šalims pasitraukus iš teisminės mediacijos proceso;
- pasibaigus teismo nutartyje nustatytam teisminės mediacijos terminui;
- teismo mediatoriumi nutraukus teisminės mediacijos procesą tais atvejais, kai taikus susitarimas, kuris gali būti ginčo šalių pasiektas, teismo mediatoriaus manymu, bus neįvykdomas ar neteisėtas arba jei teismo mediatorius pripažįsta, kad mažai tikėtina, kad tęsiant teisminę mediaciją ginčas bus išspręstas taikiai;
- teismo mediatoriumi nusišalinus nuo ginčo nagrinėjimo Teisminės mediacijos taisyklių 13 punkte nurodytais atvejais.

2016 m. nutrauktų teismo mediacijos procesų procentas palyginus su iniciuotų teisminės mediacijos procesų skaičiumi išlieka stabilus. 2016 m. buvo nutraukti 161 teisminės mediacijos procesai, t. y. 50% visų iniciuotų teisminės mediacijos procesų (2015 m. – 56 (46%) , 2014 m. – 40 (75%), 2013 m. – 30 (81%), 2012 m. – 13(76%)).

Teisminės mediacijos procesų nutraukimo 2016 m. priežastys:

- Ginčo šalims pasitraukus iš teisminės mediacijos proceso: 110;
- Pasibaigus teisminės mediacijos terminui: 10;
- Teismo mediatoriumi nutraukus teisminės mediacijos procesą: 40;
- Teismo mediatoriumi nusišalinus nuo bylos nagrinėjimo: 1.

2016 m. nebaigtų nagrinėti teisminės mediacijos bylų likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (teisminės mediacijos procesas nepasibaigęs, t.y. procesas tęsis ir 2017 m.) - 70.¹

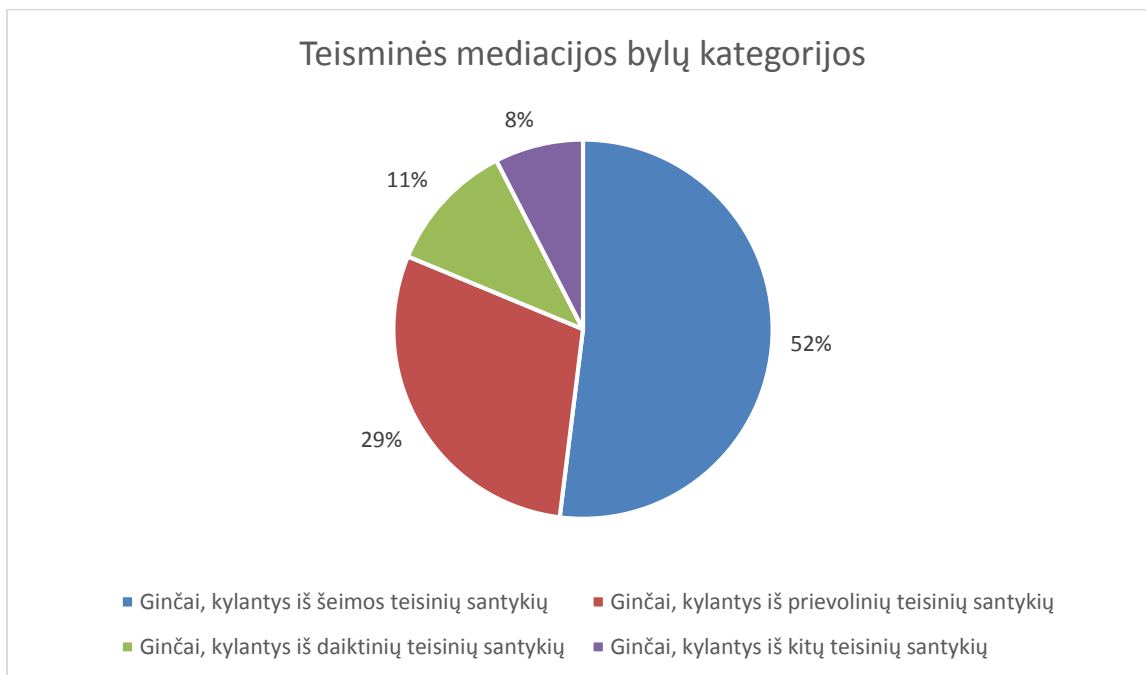
2016 m. pabaigtų teisminės mediacijos procesų skaičius – 275.

¹ 2016 m. nebaigtų nagrinėti teisminės mediacijos bylų likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudaromas iš 2016 m. teisminei mediacijai perduotų civilinių bylų skaičiaus ir 2015 m. teisminei mediacijai perduotų civilinių bylų ir metų sandūroje perkeltų į kitus metus, t.y. 2016 m. besitęsusių ir pabaigtų teisminės mediacijos procesų skaičiaus, sumos atimant 2016 m. pabaigtus teisminės mediacijos procesus. Pastebėtina, kad teikiamų duomenų tikslumui gali turėti įtakos duomenų žymėjimo ar paieškos LITEKO netikslumai.

Daugiausia teisminė mediacija 2016 m. taikyta civilinėse bylose dėl šeimos teisinių santykių, su prievoliškais santykiais susijusiose bylose, taip pat ginčiuose, kylančiuose iš daiktinių teisinių santykių:

Teisminės mediacijos bylų kategorijos	Bylų skaičius
Iš šeimos teisinių santykių	172
Iš prievoliškų teisinių santykių	97
Iš daiktinių teisinių santykių	37
Bylos dėl juridinių asmenų	6
Iš asmeninių neturtinių teisių ir intelektualinės nuosavybės	4
Bylos, nagrinėjamos ypatingosios teisenos tvarka	4
Iš paveldėjimo teisinių santykių	3
Iš darbo teisinių santykių	3

Ekonomikos globalizacija ir asmenų mobilumo augimas lemia ginčų, turinčių tarptautinį elementą, skaičiaus didėjimą. Teisminė mediacija populiarėja ir šiose bylose: 2016 m. teisminės mediacijos procesai buvo taikyti 5 bylose, turinčiose tarptautinį elementą.

Panašus santykis nustatytas išanalizavus vienai iš didžiausių teismo mediatorių grupių – teismo mediatoriams-teisėjams – perduotų civilinių bylų kategorijas. Iš 76% teismo mediatoriams-teisėjams perduotų civilinių bylų 54% sudarė bylos, kylančios iš šeimos teisinių santykių, 28% – su prievoliškais teise susijusios bylos, 12% – bylos, kylančios iš daiktinių teisinių santykių, ir 6% – kitų kategorijų bylos.

Teisėjų mokymai mediacijos tema

Teisėjų tarybos 2015 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr. 13P-143-(7.1.2) „Dėl 2016 m. Teisėjų mokymo programų patvirtinimo“ teisminės mediacijos mokymai buvo įtraukti į „Pirmą kartą paskirtų apylinkių teismų teisėjų įvadinio mokymo programą“. 4 akad. val. trukmės mokymai „Teisminė mediacija civiliniuose ginčiuose“ 2016 m. vyko du kartus ir juose su teisminės mediacijos principais ir esme susipažino 34 teisėjai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Teismo mediatoriaus statuso suteikimo ir jo panaikinimo asmenims tvarkos aprašo, patvirtinto Teisėjų tarybos 2014 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 13P-124-(7.1.2) „Dėl Teismo mediatoriaus statuso suteikimo ir jo panaikinimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“, 8 punkte numatyta išimtis dėl mokymo kursų mediacijos tema trukmės teisėjams, kurie siekia tapti teismo mediatoriais. Bendrasis reikalavimas dėl reikalingų 32 akademiinių valandų mokymų mediacijos tema teisėjams netaikomas, jei jie yra išklaukę tokius mokymus pagal teisėjų kvalifikacijos kėlimo programą.

Pastaruoju metu stebimas aktyvus teisėjų susidomėjimas galimybe savo žinias ir patirtį panaudoti teisminės mediacijos procesuose, kuris yra sveikintinas, siekiant skatinti visuomenės ir teismų tarpusavio supratimą, didinti pasitikėjimą teismais. Siekdami įgyti teismo mediatoriaus statusą, teisėjai ieško galimybių dalyvauti pirmiau minėtuose pirmą kartą paskirtų teisėjų įvadiniuose mokymuose mediacijos tema, taip pat investuoja savo asmeninį laiką ir lėšas lankydami privataus sektoriaus organizuojamus mediacijos mokymus. Atsižvelgiant į tai, kad mokymai mediacijos tema pagal „Pirmą kartą paskirtų apylinkių teismų teisėjų įvadinio mokymo programą“ teisėjams 2016 m. buvo vieninteliai mokymai, kuriuose teisėjai galėjo susipažinti su mediacijos paskirtimi, principais ir jos teikiama nauda visoms ginčo sprendimo procese dalyvaujančioms šalims, mokymų mediacijos tema organizavimo pagal Teisėjų tarybos tvirtinamas teisėjų mokymų programas klausimas išlieka aktualus ir, manytina, spartėjant mediacijos plėtrai bus vis opesnis.

Teisminės mediacijos bylų statistika

Teismo mediatoriai

2016 m. 114 perduotų teisminei mediacijai buvo užbaigtos šalims pasirašius taikos sutartis. Pastebima, kad daugiausiai teisminės mediacijos procesų, pasibaigusių taikaus susitarimo sudarymu, vedė teismo mediatorė Giedrė Jakštienė (Kauno apylinkės teismo teisėja). Taip pat ženklų indėlį sutaikant šalis ir joms pasiekiant rašytinį susitarimą teisminės mediacijos procese įnešė Diana Jasaitienė (Kauno apylinkės teismo teisėja), Danutė Žvinklytė (Klaipėdos miesto

apylinkės teismo teisėja), Danutė Burbulienė (Šiaulių apygardos teismo teisėja) ir kai kurie kiti teismo mediatoriai-teisėjai.

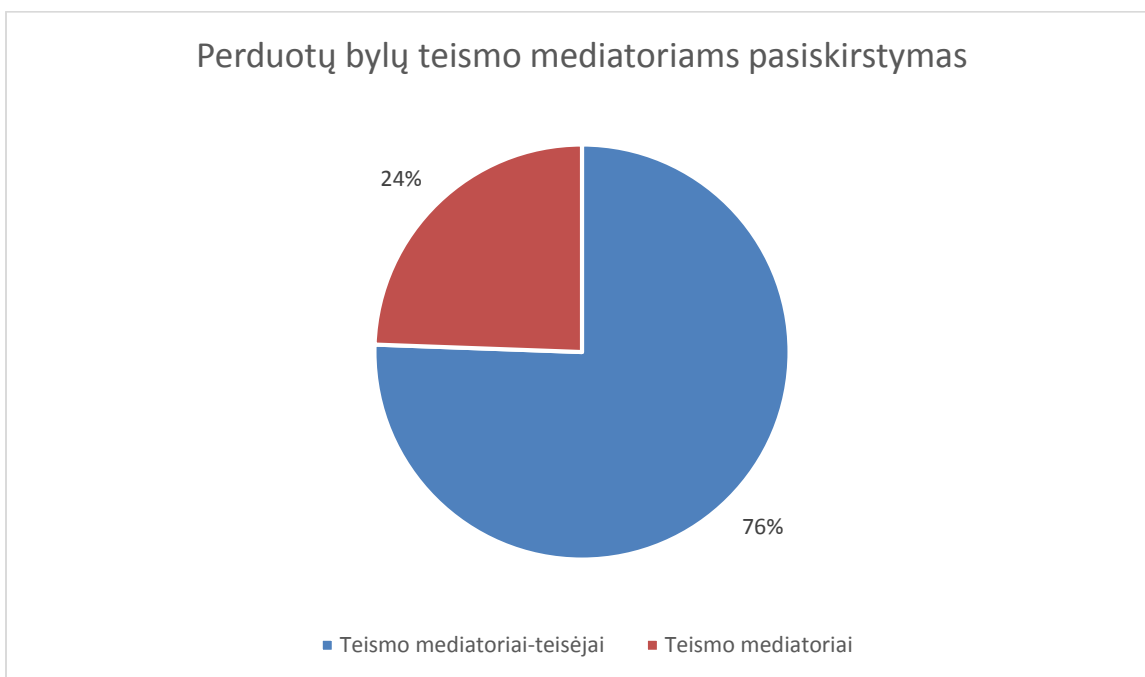
LITEKO duomenys apie teismo mediatorių vykdytus teisminės mediacijos procesus 2016 m.

Mediatorius	Vykdyta teisminių mediacijų	Pasirašyta taikos sutartis	Ginčo šalims pasitraukus iš teisminės mediacijos proceso	Teismo mediatoriumi nutraukus teisminės mediacijos procesą	Pasibaigus teismo nutartyje nustatytam teisminės mediacijos terminui	Teismo mediatoriumi nusišalinus, siekiant nepažeisti nešališkumo principo
Giedrė Jakštienė	58	26	23	7	2	
Diana Jasaitienė	35	12	20	3		
Artūras Driukas	29	18	1	3	7	
Danutė Burbulienė	23	9	10	3	1	
Danutė Žvinklytė	16	10	5	1		
Živilė Janavičienė	12	4	6	1	1	
Vaida Šarauskiene	11	4	7			
Andžej Maciejewski	10	5	1	4		
Egidijus Mickevičius	9	2	7			
Renata Kasimovienė	6	3	1	2		
Vilija Valantienė	6	5	1			
Vytautas Kursevičius	6	3	1	2		
Sigita Meškauskienė	5	1	4			
Žibutė Budžienė	5	1	1	3		
Agnė Bilotaitė	4	1	2		1	
Alvydas Rimkevičius	4		1	1	1	1
Laima Ribokaitė	4	1	2	1		
Mindaugas Vaičiūnas	4	1	2	1		
Odeta Intė	4	3			1	
Ramunė Mikonienė	4	1	3			
Vygintas Mažuika	4	1	3			
Asta Pikelienė	3	1	1	1		
Egidijus Gerika	3	2	1			
Egidijus Langys	3	2	1			
Eglė Surgailienė	3	1	2			
Eigirdas Činka	3		1	2		
Giedrė Seselskytė	3	1	2			
Jūratė Lukšienė	3		2	1		
Renata Juzikienė	3	1	1	1		
Aldona Tilindienė	2	1	1			

Andželika Butkuvienė	2		1	1		
Edita Gailienė	2		2			
Eglė Matuizaitė	2				2	
Genovaitė Eidukienė	2	1	1			
Jurgita Sujetienė	2		1	1		
Kristina Domarkienė	2		1	1		
Milda Valiulytė	2		1	1		
Monika Mikalauskytė	2	2				
Raimondas Dilys	2		2			
Raminta Lastauskaitė	2		1		1	
Rasa Glavickienė	2			1	1	
Vladimir Berezovskij	2	1	1			
Alina Jakavonienė	1		1			
Audronė Gaižutienė	1			1		
Aurelija Dirgėlienė	1	1				
Aušra Andziulevičiūtė	1				1	
Bronius Januška	1		1			
Dalė Peckutė	1				1	
Diana Butrimienė	1	1				
Eglė Dapkevičė	1			1		
Elena Plenkovskaja	1		1			
Erika Petrėtienė	1	1				
Erika Misiūnienė	1		1			
Gediminas Žmoginas	1			1		
Gintarė Čiakienė	1	1				
Gražina Didžbalienė	1				1	
Inga Vaišvilienė	1			1		
Irena Narbutienė	1	1				
Jan Maciejewski	1			1		
Jūratė Varanauskaitė	1	1				
Kristina Saukalienė	1		1			
Laimutis Vaitkus	1				1	
Larisa Šimanskienė	1	1				
Nina Butnorienė	1		1			
Rita Arlauskienė	1		1			
Rūta Rastienienė	1		1			
Saulius Jakaitis	1		1			
Sergejus Sankovski	1				1	
Virginija Bankauskienė	1		1			
Vladimir Muravjov	1		1			

Bendra suma ²	337	131	135	49	20	1
--------------------------	-----	-----	-----	----	----	---

2016 m. pastebima tendencija, kad absoliuti dauguma teisminei mediacijai perduotų civilinių bylų perduota teismo mediatoriams-teisėjams ir tik ketvirtadalis – teismo mediatoriams, kurie yra kitų profesijų atstovai. Atkreiptinas dėmesys, kad nors daugiau asmenų, turinčių teismo mediatoriaus statusą, dirba ne teismų sistemoje (58%), tačiau dauguma teisminei mediacijai perduotų civilinių bylų perduota teismo mediatoriams-teisėjams (76%) ar kitiems teismų sistemoje dirbantiems asmenims, kurie turi teismo mediatoriaus statusą. Atsižvelgiant į tai, laikytina, kad 2016 m. teismo mediatorių-teisėjų indėlis vystant ir vykdant teisminę mediaciją Lietuvoje buvo ženklus ir suponuoja poreikį teismų sistemos darbuotojams nuolat tobulėti šioje srityje, dalyvauti mokymuose, konferencijose ir pan., kad teisminės mediacijos procesas taptų vis patrauklesnis alternatyvusis ginčų sprendimo būdas.

² Šie duomenys yra gauti taikant LITEKO statistinį pjūvį ir suformuoti pagal teismų įvestus duomenis LITEKO Teisminės mediacijos kortelėse, taikant įvesties požymį „teisminės mediacijos proceso pabaigos data – 2016 m. gruodžio 31 d.“. Atkreiptinas dėmesys, kad lentelėje yra pateikiami LITEKO teisminės mediacijos kortelių duomenys, apimantys 2015 m. bei 2016 m. pradėtus teisminės mediacijos procesus, kurie visi buvo užbaigti 2016 m. Taip pat pastebėtina, kad vienoje teisminei mediacijai perduotoje civilinėje byloje, teisminę mediaciją gali vykdyti keli teismo mediatoriai. Be to, vienoje civilinėje byloje gali vykti ir keli teisminės mediacijos procesai.

Teismai

Kauno apylinkės teismas 2016 m. pirmavo pagal teisminei mediacijai perduodamų civilinių bylų skaičių – perduotos 99 civilinės bylos. Vilniaus miesto apylinkės teismas taip pat laikytinas ryškiu lyderiu lyginant su kitais Lietuvos teismais – perduota 70 civilinių bylų. Pastebėtina tendencija, kad teismų, aktyviai taikiusių teisminę mediaciją 2015 m., veikla šioje srityje intensyvėja, pvz. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2016 m. teisminei mediacijai perdavė 5 kartus daugiau civilinių bylų negu 2015 m.

	2016 m. Teisminei mediacijai perduota civilinių bylų	2015 m. Teisminei mediacijai perduota civilinių bylų	Nebaigtų teisminės mediacijos procesų (bylų) likutis ataskaitinio laikotarpio pradžioje (2016 m. sausio 1 d.)
Kauno apylinkės teismas	99	58	19
Vilniaus miesto apylinkės teismas	70	14	-
Klaipėdos miesto apylinkės teismas	23	7	-
Šiaulių apylinkės teismas	19	4	3
Kauno apygardos teismas	11	4	-
Klaipėdos apygardos teismas	10	-	-
Mažeikių rajono apylinkės teismas	8	-	-
Šiaulių apygardos teismas	7	4	1
Joniškio rajono apylinkės teismas	6	-	1
Kaišiadorių rajono apylinkės teismas	6	-	-
Panevėžio miesto apylinkės teismas	5	2	-
Klaipėdos rajono apylinkės teismas	5	1	-
Radviliškio rajono apylinkės teismas	5	1	1
Vilniaus apygardos teismas	5	1	-
Šakių rajono apylinkės teismas	4	1	-
Lietuvos apeliacinis teismas	4	-	-
Jurbarko rajono apylinkės teismas	3	-	-
Vilniaus rajono apylinkės teismas	3	1	1
Druskininkų miesto apylinkės teismas	2	2	-
Akmenės rajono apylinkės teismas	2	3	-
Alytaus rajono apylinkės teismas	2	-	-
Lazdijų rajono apylinkės teismas	2	-	-
Marijampolės rajono apylinkės teismas	2	-	-

Palangos miesto apylinkės teismas	1	-	-
Biržų rajono apylinkės teismas	1	-	-
Jonavos rajono apylinkės teismas	1	2	-
Kupiškio rajono apylinkės teismas	1	2	-
Prienų rajono apylinkės teismas	1	2	2
Šilutės rajono apylinkės teismas	1	-	-
Trakų rajono apylinkės teismas	1	-	-
Ukmergės rajono apylinkės teismas	1	-	-
Utenos rajono apylinkės teismas	1	4	-
Vilkaviškio rajono apylinkės teismas	1	-	-

Teisminės mediacijos komisija

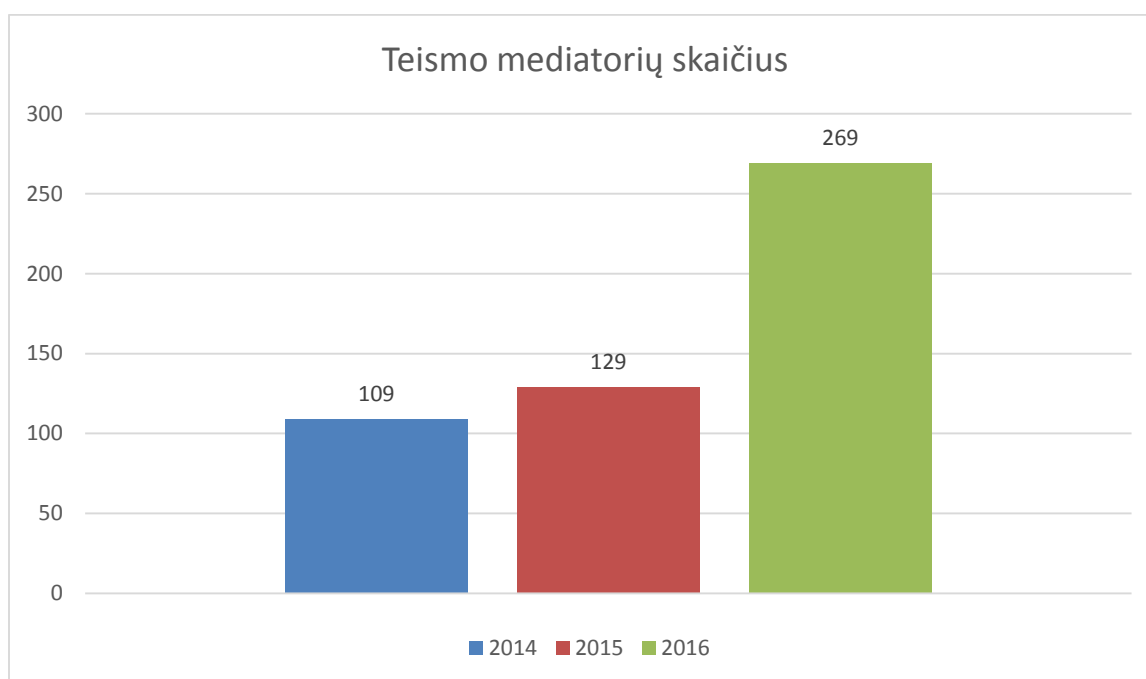
2016 m. pabaigoje patvirtinta atnaujinta Teisminės mediacijos komisijos sudėtis, kurią sudaro 6 teisėjai bei 3 teisės krypties mokslininkai. Teisėjų taryba 2016 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr. 13P-117-(7.1.2) „Dėl Teisminės mediacijos komisijos sudarymo“ nutarė sudaryti šios sudėties Teisminės mediacijos komisiją:

1. Artūras Driukas, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas (komisijos pirmininkas);
2. Giedrė Jakštienė, Kauno apylinkės teismo teisėja;
3. Giedrė Česnienė, Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėja, teismo pirmininkės pavaduotoja;
4. Aldona Tilindienė, Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėja;
5. Audronė Gaižutienė, Klaipėdos miesto apylinkės teismo teisėja;
6. Virginija Gudynienė, Kauno apygardos teismo teisėja;
7. dr. Julija Kiršienė, Vytauto Didžiojo universiteto mokslo prorektorė;
8. dr. Vigita Vėbraitė, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto docentė;
9. dr. Natalija Kaminskienė, Mykolo Romerio universiteto Mediacijos ir darnaus ginčų sprendimo laboratorijos vadovė.

2016 m. įvyko 7 Teisminės mediacijos komisijos posėdžiai. Posėdžiai vyko periodiškai: I-ą pusmetį įvyko 3 posėdžiai, II-ą – 4. Teisėjų tarybos sudaryta nuolatinė komisija posėdžių metu priėmė sprendimus dėl teismo mediatoriaus statuso suteikimo asmenims, pageidaujantiems vykdyti teismo mediatoriaus veiklą, dėl teismo mediatoriaus statuso panaikinimo, taip pat apibendrino teisminės mediacijos praktiką teismuose, nagrinėjo kitus klausimus, susijusius su teismine mediacija bei jos skatinimu. Taip pat Teisminės mediacijos komisijos nariai dalyvavo renginiuose, skirtuose populiarinti mediaciją, apskritojo stalo diskusijose, teikė pasiūlymus Teisėjų tarybai dėl efektyvesnio teisminės mediacijos teismuose administravimo ir galimų LITEKO funkcionalumų įdiegimo, diskutavo Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo projekto ir jį lydinčių įstatymų pakeitimų projektų (Teisės aktų projektų registracijos Nr. Seime: XIIP-4439 ES; XIIP-4440; XIIP-4441) klausimais. Dalis Teisminės mediacijos komisijos narių yra aktyvūs teismo mediatoriai, padedantys šalims surasti taikų ginčo sprendimą (pvz., G. Jakštienė buvo teismo mediatorė 58 civilinėse bylose; A. Driukas – 29). Pastebėtina, kad didėjantis teisminei mediacijai perduodamų civilinių bylų skaičius neatsiejamas nuo informacijos apie teisminę mediaciją efektyvios sklaidos. 2016 m. Teisminės mediacijos komisijos nariai aktyviai prisidėjo prie teisminės mediacijos viešinimo iniciatyvų tiek viešojoje erdvėje, tiek teismų sistemos viduje.

2016 m. pastebimas ryškus susidomėjimas pačios teisminės mediacijos institutu ir teismo mediatoriaus veiklos įgyvendinimo galimybėmis. 2016 m. Teisminės mediacijos komisija 153 asmenims suteikė teismo mediatoriaus statusą, 2016 m. pabaigoje teismo mediatoriaus statusą

įgijusių asmenų skaičius padidėjo daugiau nei dvigubai palyginus su praėjusiais metais – 269 asmenys (2015 m. – 129, 2014 m. – 109), iš jų 63 teisėjai. 2016 m. Teisminės mediacijos komisija 14 asmenų panaikino teismo mediatoriaus statusą (2015 m. – 1 asmeniui). Visų 14 asmenų teismo mediatoriaus statuso panaikinimas sietinas su Teisėjų tarybos 2015 m. rugsėjo 25 d. nutarimo Nr. 13P-122-(7.1.2) „Dėl Teisėjų tarybos 2014 m. rugsėjo 26 d. nutarimo Nr. 13p-124-(7.1.2) „Dėl Teismo mediatoriaus statuso suteikimo ir jo panaikinimo asmenims tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ 2 punkto įgyvendinimu, kuris numatė, kad teismo mediatoriai, įgiję teismo mediatoriaus statusą iki šio nutarimo įsigaliojimo, teismo mediatoriaus paskyras LITEKO VEP privalėjo susikurti iki 2016 m. sausio 1 d.

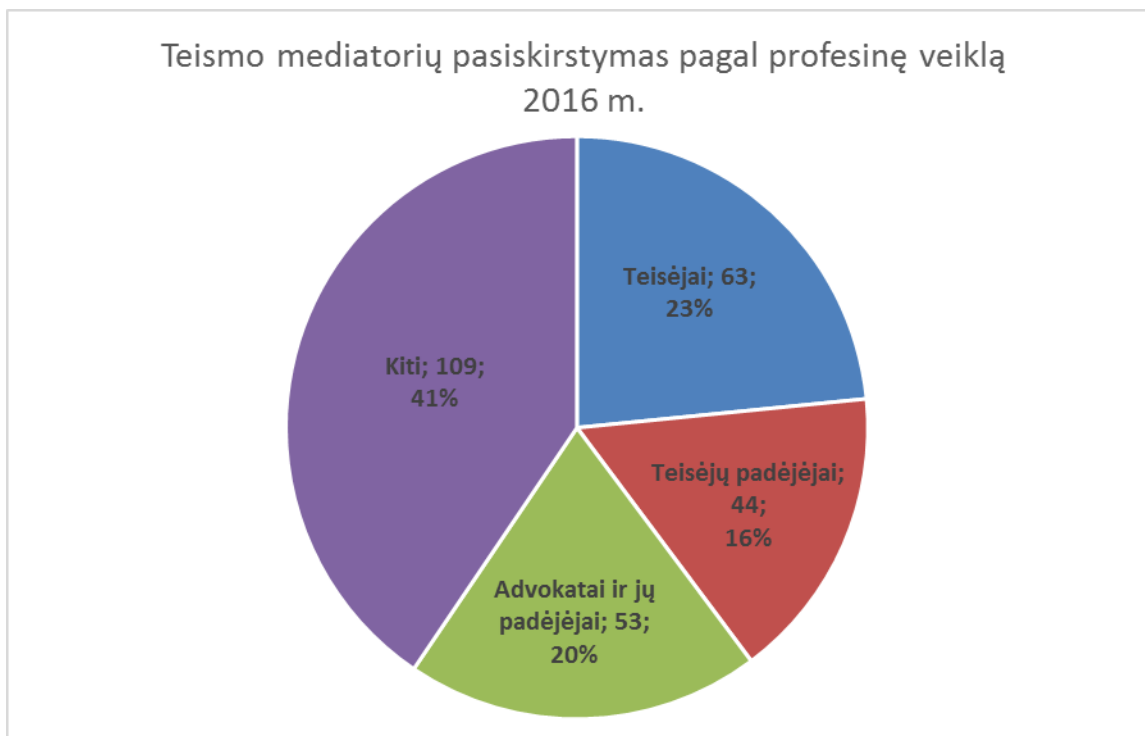

Teismo mediatoriai

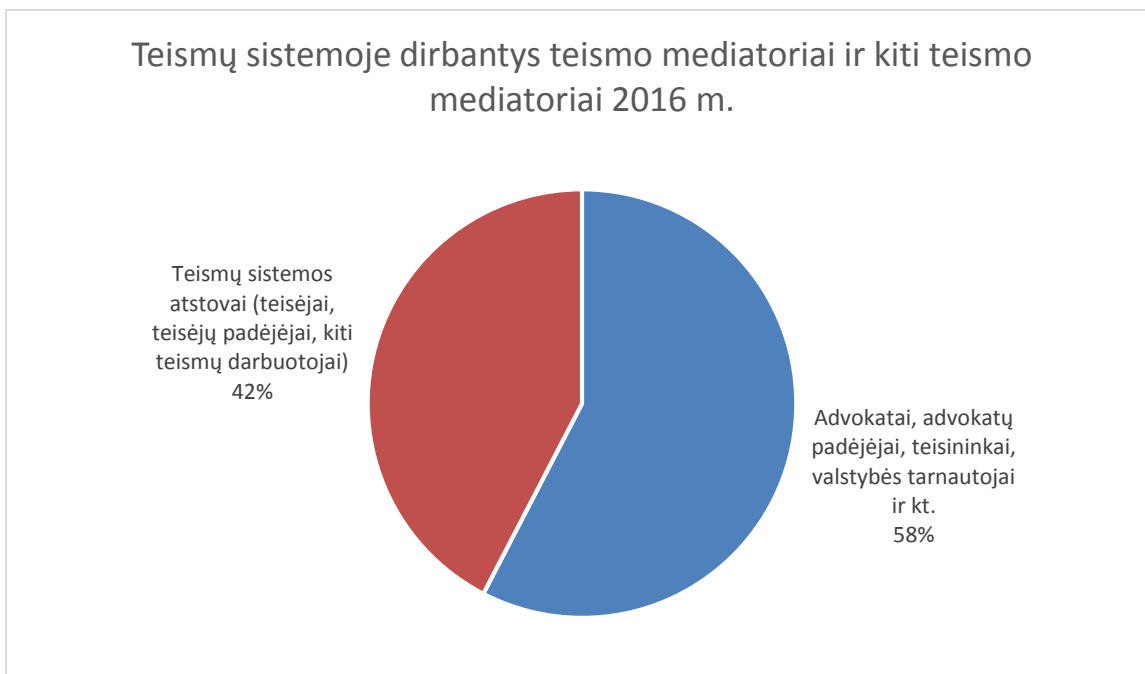
(Asmenys, kuriems Teisminės mediacijos komisija suteikė teismo mediatoriaus statusą)

Sparčiai didėjant teisminei mediacijai perduodamų civilinių bylų skaičiui ir jų įvairovei bei teismo mediatorių skaičiui reikalinga atkreipti dėmesį į asmenų, kuriems suteiktas teismo mediatoriaus statusas, profesines veiklas, kurias vykdant įgyta įvairialypė patirtis, manytina, taip pat turi įtakos teisminės mediacijos proceso sėkmei. Iš visų 269 asmenų, kuriems yra suteiktas teismo mediatoriaus statusas, beveik ketvirtis yra teisėjai. Beveik po lygiai (po penktadalį) asmenų, kuriems suteiktas teismo mediatoriaus statusas, sudaro teisėjų padėjėjai ir advokatai bei jų padėjėjai. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad daugiau negu pusė teismo mediatorių yra kvalifikuoti teisininkai, dirbantys teismų sistemoje arba advokatūroje. Kiti asmenys, kuriems

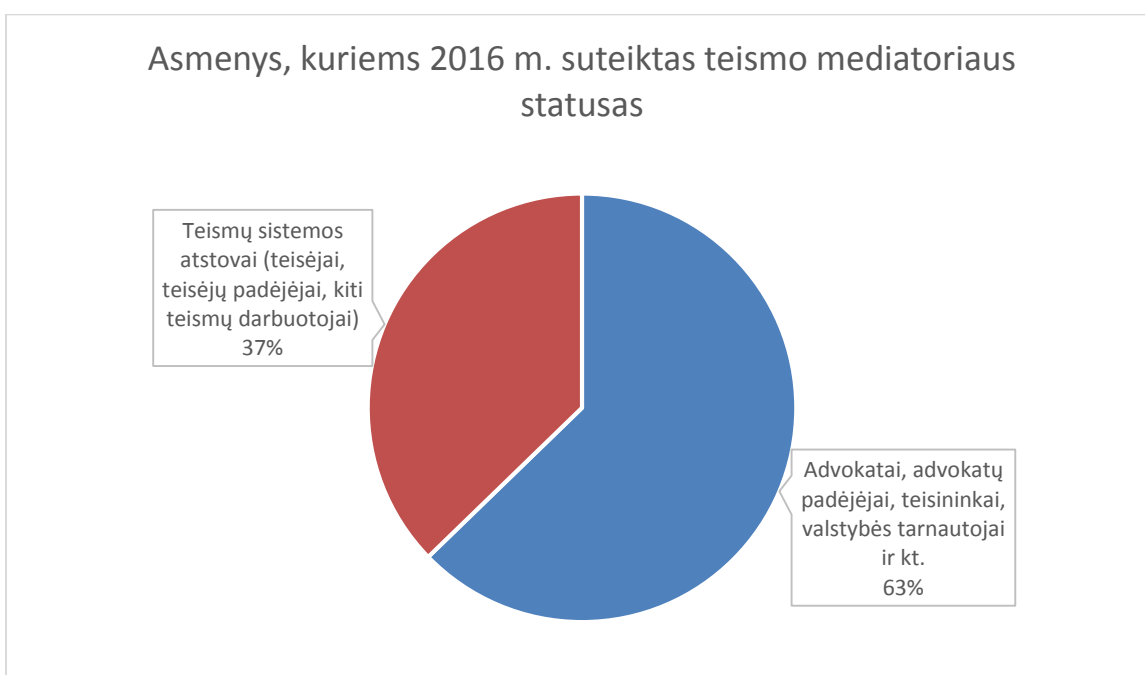
suteiktas teismo mediatoriaus statusas, dažnai pagal profesiją ir darbo pobūdį yra teisininkai, valstybinių įstaigų vyriausieji specialistai, psichologai, asmenys, besispecializuojantys specifinėje srityje, pavyzdžiui, vaikų teisių specialistai, policijos komisariatų darbuotojai. Atkreiptinas dėmesys, kad plečiantis teismo mediatorių profesijų spektrui, civilinės bylos šalims atsiranda platesnės galimybės pasirinkti teismo mediatorių, turintį specifinių žinių tam tikroje srityje. Taip pat ginčo šalių prašymu ar sutikimu gali būti skiriami keli teismo mediatoriai, todėl teismo mediatoriaus, turinčio specifinės srities žinių, pasirinkimas (kaip teismo mediatoriaus ar „ko-mediatoriaus“) gali efektyviai užtikrinti konstruktyvų ginčo šalių dialogą ir derybų pažangą, siekiant kuo greičiau mažiausiomis sąnaudomis išspręsti teismui perduotą ginčą ir išsaugoti santykių tarp ginčo šalių tęstinumą.

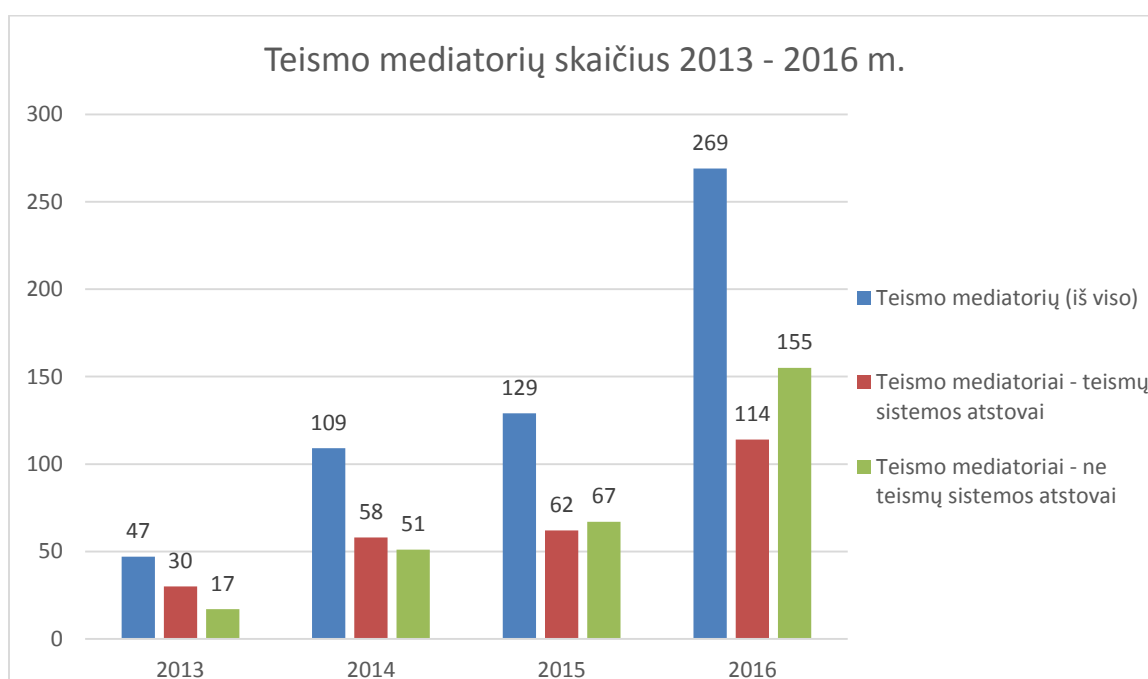
Iš 269 teismo mediatoriaus statusą turinčių asmenų 114 (42%) teismo mediatorių yra teismų sistemos atstovai (teisėjai, teisėjų padėjėjai, kiti teismų darbuotojai), kiti 155 (58%) – advokatai, advokatų padėjėjai, teisininkai, valstybės tarnautojai ir kt.

2016 m. teismo mediatoriaus statusas buvo suteiktas 153 asmenims. 57 iš jų yra teismų sistemos atstovai (teisėjai, teisėjų padėjėjai, kiti teismų darbuotojai), kiti 96 – advokatai, advokatų padėjėjai, teisininkai, valstybės tarnautojai ir kt.

Apibendrinant teismo mediatorių skaičiaus dinamiką, pastebima ryški teismo mediatorių skaičiaus didėjimo tendencija. 2016 m. teismo mediatoriaus veikla vis daugiau domisi asmenys, dirbantys ne tik teismų sistemoje, bet ir kitose srityse. Tam įtakos galėjo turėti 2016 m gegužės 26 d. užregistruotas Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymą Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siūloma pakeisti pagrindines civilinių ginčų mediacijos sąlygas, numatomos institucijų funkcijos mediacijos srityje, reikalavimai asmenims, siekiantiems teikti mediacijos paslaugas, mediacijos vykdymo tvarka, teisminės mediacijos ypatumai ir kt. Taip pat įstatymo projektu siūloma įtvirtinti privalomąją mediaciją ginčiuose dėl nedidelių sumų bei šeimos ginčiuose, kurie itin jautrūs, ypač kalbant apie vaikų interesų apsaugą bei platesnes mediacijos taikymo galimybes (ne tik teisminę, bet ir ikiteisminę mediaciją, kuri, manytina, taip pat galėtų sumažinti teismų darbo krūvį).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad net pusėje Lietuvos teismų yra teisėjų, kuriems suteiktas teismo mediatoriaus statusas. Taip pat svarbu, kad visuose apygardų teismuose yra bent po vieną teismo mediatorių-teisėją.

Daugiausiai teismo mediatorių-teisėjų dirba Vilniaus miesto apylinkės teisme.

Teismas	Teismo mediatorių-teisėjų skaičius pagal teismus	Teismo mediatoriai – teisėjų padėjėjai, patarėjai
Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	1	1
Lietuvos apeliacinis teismas	1	7
Vilniaus miesto apylinkės teismas	10	12

Kauno apylinkės teismas	8	3
Klaipėdos miesto apylinkės teismas	8	2
Vilniaus apygardos teismas	6	-
Mažeikių rajono apylinkės teismas	4	3
Klaipėdos apygardos teismas	3	-
Panevėžio miesto apylinkės teismas	3	2
Raseinių rajono apylinkės teismas	2	2
Kaišiadorių rajono apylinkės teismas	2	1
Vilniaus apygardos administracinis teismas	2	1
Šiaulių apygardos teismas	3	1
Kauno apygardos teismas	1	1
Druskininkų miesto apylinkės teismas	1	-
Jonavos rajono apylinkės teismas	1	-
Jurbarko rajono apylinkės teismas	1	2
Molėtų rajono apylinkės teismas	1	-
Palangos miesto apylinkės teismas	1	-
Panevėžio apygardos administracinis teismas	1	-
Panevėžio apygardos teismas	1	-
Vilkaviškio rajono apylinkės teismas	1	-
Vilniaus rajono apylinkės teismas	1	-
Zarasų rajono apylinkės teismas	1	-
Šiaulių apylinkės teismas	-	2
Alytaus rajono apylinkės teismas	-	1
Klaipėdos apygardos administracinis teismas	-	1
Šiaulių apygardos teismas	-	1
Tauragės rajono apylinkės teismas	-	1
Ukmergės rajono apylinkės teismas	-	1
Vilkaviškio rajono apylinkės teismas	-	1
Iš viso	63	46

2016 m. teismo mediatoriaus vidutinis amžius – 41 metai. Jauniausiam teismo mediatoriui – 26 metai, vyriausiajam – 68 metai.

Iš 269 teismo mediatorių 41 teismo mediatorius yra nurodęs, kad teismo mediatoriaus veiklą vykdys visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, kiti teismo mediatoriai pasirinko siauresnes veiklos teritorijas. Daugiausia teismo mediatorių 2016 m. buvo Vilniaus regione (84), Klaipėdoje (35) bei Kauno regione (28). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad visi teismo mediatoriai gali vykdyti teismo mediatoriaus veiklą visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, neapsiribojant nurodytąja kaip pagrindine.

Teismo mediatorių pasiskirstymas pagal veiklos teritorijas

Pirmasis teismo mediatorių suvažiavimas 2016 m.

„Teisminė mediacija ilgai ir sunkiai skynėsi kelią tarp kitų ginčo sprendimo būdų teisme. Šiandien bylinėjimosi kultūra Lietuvoje keičiasi: teisminė mediacija visuomenėje tampa vis populiareesnė, taikiojo tarpininkavimo būdu sudarytų taikos sutarčių skaičius auga,“ – beveik 100 Lietuvos teismo mediatorių sukvietsiame pirmajame suvažiavime tardamas sveikinimo žodį sakė tuometinės Teisėjų tarybos pirmininkas Egidijus Laužikas.

Renginyje pristatyti 2015 m. teisminės mediacijos rezultatai, taip pat aptartos naujovės teisminės mediacijos srityje, teismo mediatoriai ne tik dalijosi patirtimi, bendravo, bet ir susipažino su projekto „Mediacijos įgyvendinimas probacijos tarnybose“ rezultatais.

„Mūsų visuomenė sparčiai žengia į priekį: žmonės jau žino, kas yra mediacija, patys reiškia norą ją pasinaudoti ne tik iš finansinių paskatų, vis rečiau tenka juos raginti tai daryti,“ – šypsojosi praeitais metais daugiausiai, net 40 bylų (net 17 jų sudarytos taikos sutartys), nagrinėti teismine mediacija gavusi ir už aktyviausią veiklą taikiojo tarpininkavimo srityje apdovanota Metų teismo mediatorė Kauno apylinkės teismo teisėja Giedrė Jakštienė.

Įvertinti ir kiti civilines bylas teismine mediacija nagrinėję teismo mediatoriai: antrąją Metų teismo mediatoriaus vietą užėmė Kauno apylinkės teismo teisėja Diana Jasaitienė, kuriai 2015 m. buvo perduotos 23 bylos, o trečiąją – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas Andžej Maciejewski – 9 bylos).

Kauno apylinkės teismas jau 2015 m. tapo lyderiu tarp teismų, teisminei mediacijai perdavusių daugiausiai bylų – 2015 m. taikiamam tarpininkavimui perdavė 58 civilines bylas. Apdovanoti ir Vilniaus miesto apylinkės teismas, teisminei mediacijai perdavęs 14 civilinių bylų, bei Klaipėdos miesto apylinkės teismas, perdavęs 7 civilines bylas. Daugiausia bylų (15) perdavusiu teisėju tapo Kauno apylinkės teismo teisėjas Tomas Romeika.

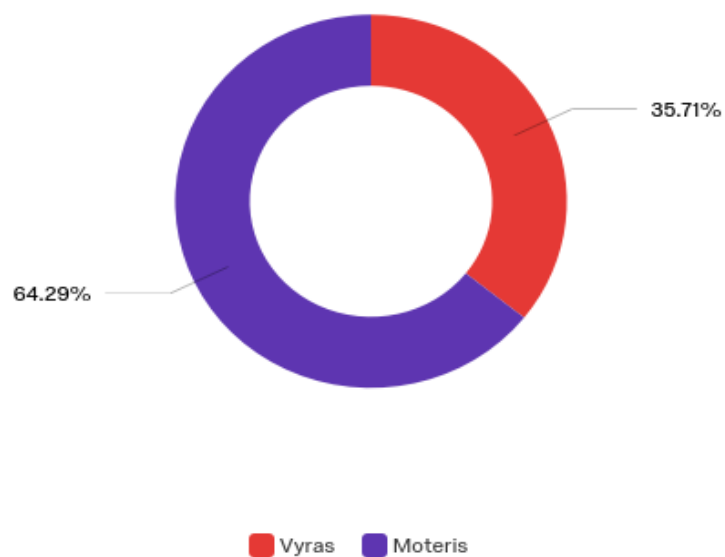
Teisminės mediacijos vertinimo anketų rezultatų apibendrinimas

Po Teisėjų tarybos 2015 m. gegužės 29 d. posėdyje priimto sprendimo visuomenei ir teisminės mediacijos proceso dalyviams buvo išplatinta Teisminės mediacijos vertinimo anketa (ją galima rasti tinklalapyje <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/teismine-mediacija/apie-teismine-mediacija/282>, taip pat nuoroda į šią anketą nuo 2015 m. spalio mėn. yra išsiunčiama ginčo šalims po teisminės mediacijos pabaigos). Anketos tikslas – sužinoti, kaip ginčo šalys, pasinaudojusios teismine mediacija, vertina įvykusį mediacijos procesą. Anketa – anoniminė, ji nėra skirta įvertinti konkretaus teismo mediatoriaus veiklą. Anketa skirta įvertinti ne tik teisminės mediacijos procese dalyvavusių ginčo šalių nuomonę, bet ir jų atstovų, t.y. advokatų, advokatų padėjėjų nuomonę, kuri, tikėtina, gali skirtis nuo jų atstovaujамųjų nuomonės. Anketa turėtų būti pildoma, jeigu teisminė mediacija įvyko, t.y., jeigu ginčo šalys atvyko į teisminės mediacijos sesiją.

Nuo 2016 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d. buvo gauta 14 užpildytų Teisminės mediacijos vertinimo anketų, dvigubai daugiau nei praeitu ataskaitiniu laikotarpiu (2015 m. – 7). Padidėjęs Teisminės mediacijos vertinimo anketų skaičius sietinas su išaugusių teisminės mediacijos procesų skaičiumi bei populiarėjančia teismine mediacija.

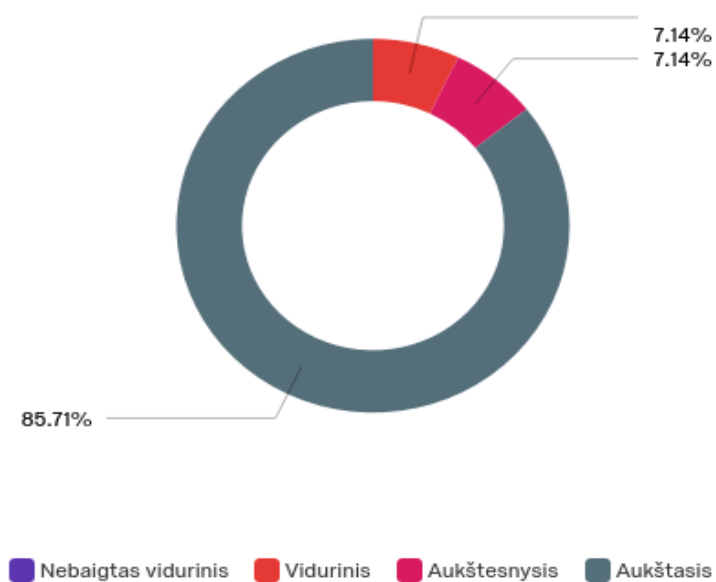
Daugiau nei 64% atsakiusiųjų – moterys, o 36% – vyrai.

Atsakiusių asmenų lytis	%	Skaičius
Vyras	35.71%	5
Moteris	64.29%	9
Iš viso:	100%	14

Atsakymus pateikusių asmenų amžiaus vidurkis – 38 metai.

86% atsakiusių turi aukštąjį išsilavinimą, 7% proc. – aukštesnįjį ir 7% proc. – vidurinį išsilavinimą turintys asmenys.

Respondentai anketose nurodė savo procesinę padėtį civilinėje byloje:

Respondentų procesinė padėtis civilinėje byloje	%	Skaičius
Ieškovas	57.14%	8
Atsakovas	14.29%	2
Advokatas, advokato padėjėjas	21.43%	3
Kita	7.14%	1
Iš viso	100%	14

67% asmenų (ieškovų ir atsakovų) teismo procese dalyvavo ne pirmą kartą. 62% – pirmą kartą bandė išspręsti ginčą teisminės mediacijos būdu, 38% respondentų teisminė mediacija naudojosi nebe pirmą kartą (2015 m. analogiškai 86% ir 14%).

Atsakymas	%	Skaičius
Puikiai	64.29%	9
Gerai	7.14%	1
Blogai	28.57%	4
Neturiu nuomonės	0.00%	0

Teismo mediatorių veikla daugiausiai vertinta teigiamai – 9 respondentai teismo mediatorių veiklą įvertino puikiai (64 %), 1 – gerai (7 proc.). 4 respondentai (29 %) teismo mediatorių veiklą įvertino blogai. Taip pat, pažymėtini keli aiškaus turinio komentarai vertinant teismo mediatorių veiklą (kalba netaisyta):

- „Mediatorė E. Surgailienė buvo puikiai pasirengusi mūsų bylai, labai taktiška, intelektualiai, konkreti, aiškiai įžvelgė problemas ir pasiūlydavo konkrečius sprendimus, mano manymu nenuskriausdama dviejų šalių. E. Surgailienė puikiai išmano savo darbą, nes mediacijos metu nebuvo jokios įtampos, spaudimo ar blogos atmosferos.“;

- „Prieš sutinkant bylą spręsti mediacijos būdu, buvau informuota, kad mediatorius-asmuo padedantis rasti kompromisą šalims. Tačiau labai stipriai nusivyliau, nes mediatoriaus elgesys mediacijos metu buvo blogas - mediatorius nuolat palaikinėjo atsakovą, vertė taikytis prie atsakovo principingų reikalavimų, priėmė sprendimus neatitinkančius mano - ieškovės interesų bei pažeisdamas visos mano šeimos ir vaiko interesus.“;

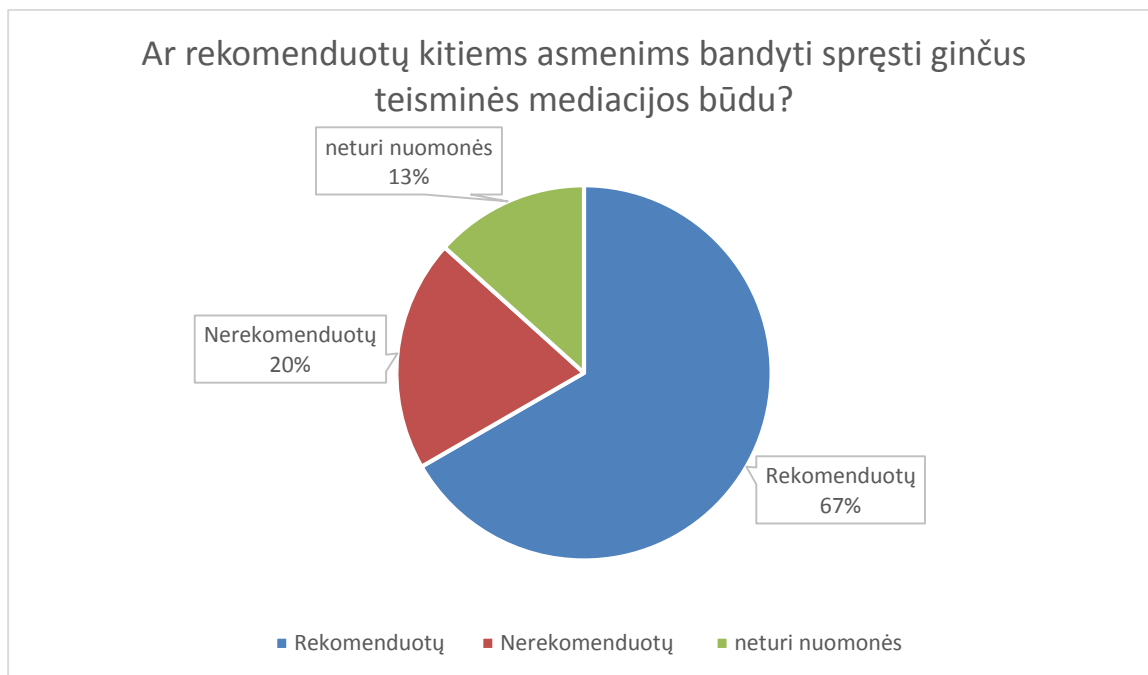
- „Mediatorius nuo pat pradžių buvo labai šališkas, palaikė tik ieškovę, nebuvo susipažinęs su bylos medžiaga, prašomas, nepateikė jokie nepriklausomo nešališko pasiūlymo ginčo sprendimui.“;

- „Mediatorė G. Jakštienė, manau, itin tinka tokiam darbui: matyti itin aukšta kvalifikacija, didelis dėmesys ir puikus pasirengimas bylai, puikus situacijos valdymas, taip pat kontrolė, derybų įgūdžiai, itin aukšto lygio psichologinės žinios ir gerai išreiškiamos žmogiškosios savybės, tokios kaip įtampos nuėmimas, leidimas išsikalbėti (bet nenukrypstant nuo esmės ir per daug neišsiplečiant), šalių nematomas nukreipimas prieiti susitarimo. Nors mediacija nepavyko dėl kitos pusės (vietoj ėjimo prie susitarimo nuolaidų būdu, kėlė reikalavimus net didesnius, nei pareiškę buvo ieškiniu), tačiau buvo padaryta viskas, kas tikriausiai tokioje situacija įmanoma. Jei tikrai visi tokie mediatoriai ar panašūs, tai mediacija bus tikrai perspektyvi ir, tikėtina, bus teigiamų rezultatų: tiek šalys patenkintos, tiek teismų krūvis sumažės ir valstybė sutaupys. Profesionaliems advokatams irgi bus naudos - galės koncentruotis į rimtesnes (sudėtingesnes, o ne emociniu pagrindu paremtas iš dalies dėl vienos ar kitos pusės vis pasitaikančias) bylas. Todėl linkime sėkmės p. G.Jakštenei, kuri, matyti, jog myli savo darbą ir jį atlieka nepriekaištingai; taip pat ir kitiems mediatoriams.“;

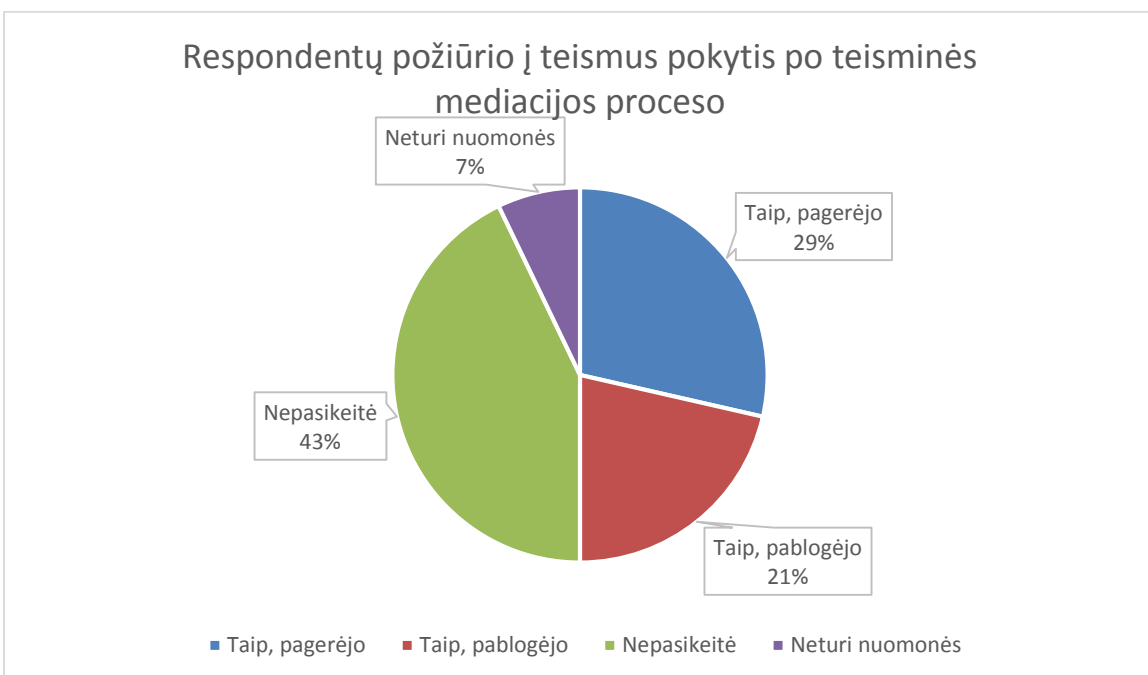
- „Mediatorės darbu esu labai patenkinta, ji savo darbą atliko profesionaliai, tai padėjo išspręsti daug esminių klausimų mūsų byloje, kurių negalėjome išspręsti tarpusavyje. Byla trukusi metus buvo išspręsta vienos mediacijos metu, taikos sutartimi.“.

63% respondentų nurodė, kad pagrindinė priežastis, dėl kurios nebuvo pasiektas taikus susitarimas – kitos šalies nenoras daryti nuolaidas, ieškoti kompromiso. 38% respondentų nurodė, kad teismo mediatoriaus gebėjimų medijuoti stoka (pvz., neišklausė visų ginčo šalių, nevaldė mediacijos proceso, buvo šališkas, kliudė pasiekti taikų susitarimą). Vienas respondentas pateikė nuomonę ir situacijos aprašymą, kad teisminės mediacijos metu taikus susitarimas buvo pasiektas, tačiau vėliau kitas asmuo dėl taikaus susitarimo sąlygų apsigalvojo.

67% respondentų nurodė, kad rekomenduotų kitiems asmenims bandyti spręsti ginčus teisminės mediacijos būdu, 20% to nesiūlytų, 13% respondentų neturėjo nuomonės. Taigi, respondentų, kurie buvo patenkinti teisminės mediacijos procesu, pastebėjo, kad teisminė mediacija laikytinas efektyviu ir naudingu šalims procesu bei rekomenduotų kitiems asmenims bandyti spręsti ginčus teisminės mediacijos būdu, ženkliai daugiau.

Nors ir ne visais atvejais pavyko šalims susitarti, 29% atsakiusiųjų pareiškė, kad po teisminės mediacijos proceso jų požiūris į teismus pagerėjo, 21% - pablogėjo, 43% respondentų nurodė, kad jų nuomonė apie teismus nepasikeitė ir 7% neturėjo nuomonės.

Taip pat, pažymėtini keli komentarai vertinant teisminės mediacijos procesus (kalba netaisyta):

- „Manau, kad po mediacijos, kai susitariama taikos būdu, reiktų, kad iškart būtų surašytos sutartos sąlygos raštu ir visų trijų dalyvavusių šiame procese pasirašytos. Nes manau, kad tokių atvejų, kaip mano, t.y., kai galbūt norima pasirodyti "tolerantišku ir sukalbamu" prie mediatorės kalbama vienaip, o už durų jau kitaip. Tokiu atveju, visi priimti mediacijoje taikos būdu sprendimai netenka jokios galios.“;

- „Rekomenduoju ateityje rinktis kompetentingus mediatorius, kurie tikrai išmanytų savo darbą <...>“;

- „Motyvuoti mediatorius ne tik formaliai vesti mediacijas, bet ir įsigilinti į ginčų esmę ir stengtis padėti išspręsti ginčą, ir nebūti šališkiems“

- „Skatinti mediacijos procesą teismuose, daugiau įtraukti teisėjus, perduoti visiems teisėjams mediatorių patirtį, žinias, šviesti visuomenę, taip pat nebijoti į mediacijos procesą įsileisti ir advokatų: šiek tiek jaučiamas toks požiūris, kad advokatams iš to naudos nėra (neva, jei susitars, tai bylą praras). Atvirkščiai, save gerbiantiems kvalifikuotiems ir perspektyviems advokatams tik nauda, kai klientai yra patenkinti rezultatu. O kuo efektyvesniu būdu pasiekiami geri rezultatai, tuo daugiau naudos visiems.“;

- „Rekomenduoju skirti mediacijas visoms besiskiriančioms poroms, ypačingai, jei yra klausimų, kurie sunkiai išsprendžiami tarpusavyje. Pirmiausia siūlau skirti mediacijas ir tik vėliau teismo posėdžius, tai padėtų sutaupyti laiko, finansų bei sveikatos ir pagreitintų teismo darbą.“.

Teisminės mediacijos komisijos
pirmininkas

Artūras Driukas